

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО НА НАЦИОНАЛНО ДВИЖЕНИЕ „ЕКОГЛАСНОСТ“ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 31678/17)

РЕШЕНИЕ

Член 1, параграф 1 • Мирно ползване на притежания • Екологично сдружение, осъдено да заплати адвокатски възнаграждения, платени за процесуалното представителство на спечелила страна, атомна електроцентрала, при възобновяване на производството • Разноски, дължими съгласно правилото „загубилият плащ“, а не „постъпления“, които не са свързани със съдебната система като такава, разглеждани съгласно принципа за мирно ползване на притежания вместо това • Вътрешни правила за изчисляване на разноските, прилагани без достатъчно съобразяване с конкретните обстоятелства по делото • Индивидуална и прекомерна тежест за сдружението жалбоподател

СТРАСБУРГ

15.12.2020 г.

Настоящото решение става окончателно при обстоятелствата, посочени в член 44, алинея 2 от Конвенцията. То може да бъде предмет на редакционен преглед.

По делото Национално движение „Екогласност“ срещу България,

Европейският съд по правата на човека (четвърто отделение), заседаващ в състав, състоящ се от:

Тим Ейке, председател,
Йонко Грозев,
Фарис Вехабович,
Юлиа Антоанела Моток,
Армен Харутюнян,
Жолиен Шукинг,
Ана Мария Гуера Мартинс, съдии,

и Илсе Фрейуирт, заместник-секретар на отделение,

Като взе предвид:

жалбата срещу Република България, подадена в Съда съгласно член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от българско сдружение, Национално движение „Екогласност“ („сдружението жалбоподател“), на 24 април 2017 г.;

решението за уведомяване на българското правителство („правителството“) за жалбата по член 1 от Протокол № 1 от Конвенцията относно твърдения прекомерен размер на разноските, които сдружението жалбоподател е осъдено да заплати за процесуалното представителство на ответника при производството за възобновяване, и за обявяване на останалата част от иска за недопустима; и

становищата на страните;

След закрито заседание, проведено на 20 октомври и 24 ноември 2020 г.,

Постанови следното решение, прието на последната спомената дата:

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Делото се отнася до въпроса дали присъждането на твърдени прекомерни разноски спрямо жалбоподателя, екологично сдружение, за процесуалното представителство на спечелилия делото ответник, атомна електроцентрала, при възобновяване на производството, представлява неоправдана намеса в правата на сдружението жалбоподател съгласно член 1 от Протокол № 1 от Конвенцията.

ОПИСАНИЕ НА ФАКТИТЕ

2. Сдружението жалбоподател е основано през 1992 г. и седалището му е в София. Представявано е от г-н А. Кашъмов, адвокат, практикуващ в София.

3. Правителството е представлявано от своя представител – г-жа В. Христова от Министерството на правосъдието.

4. Фактите по делото, представени от страните, могат да бъдат обобщени, както следва.

I. ПРАВЕН СТАТУТ НА СДРУЖЕНИЕТО ЖАЛБОПОДАТЕЛ

5. Сдружението жалбоподател е регистрирано като юридическо лице с нестопанска цел през 1992 г. в съответствие със Закона за лицата и семейството от 1949 г. (вж. параграф 35 по-долу). Неговите основни цели са да работи в посока към решаване на екологичните проблеми в България и да разпространява информация за околната среда.

6. На 1 януари 2001 г. влиза в сила Законът за юридическите лица с нестопанска цел от 2000 г. („Законът от 2000 г.”, вж. параграф 36 по-долу). В него се предвижда юридическите лица, регистрирани съгласно предходния режим, да запазят правоспособността си на юридически лица съгласно новия закон, без да е необходима нова регистрация.

7. През април 2005 г. сдружението жалбоподател е поискало да бъде включено в Централният регистър на юридическите лица с нестопанска цел към Министерството на правосъдието за осъществяване на общественополезна дейност

8. През май 2005 г., като се позовава на изтичането на законоустановения тригодишен срок за регистрация, предвиден в Закона от 2000 г. (вж. параграф 36 по-долу), Министерството на правосъдието отхвърля искането на сдружението жалбоподател за вписване в регистъра.

9. Сдружението жалбоподател остава регистрирано само в Регистъра на юридическите лица с нестопанска цел.

II. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА

10. АЕЦ „Козлодуй” („АЕЦК”) е единствената атомна електроцентрала в България. Това е еднолично акционерно дружество, чиито акции са изцяло собственост на държавата.

11. АЕЦК има шест реактора с вода под налягане. Първите четири блока са затворени между 2002 и 2006 г., като едно от предварителните условия за присъединяването на България към Европейския съюз („ЕС”). Блокове 5 и 6 са въведени в експлоатация съответно през 1987 г. и 1991 г. През 2017 г. експлоатационният живот на блок 5 е удължен до 2027 г. През 2019 г. лицензът за експлоатация за блок 6 също е удължен до 2029 г.

12. През юли 2014 г., след отправено искане от страна на АЕЦК в контекста на инвестиционно предложение за удължаване на експлоатационния живот на блокове 5 и 6 на атомната електроцентрала,

министърът на околната среда и водите решава, че не е необходимо да се извършва оценка на въздействието върху околната среда във връзка с предложението.

13. През август 2014 г. неправителствена организация, Коалиция за устойчиво развитие, търси съдебен контрол върху решението на министъра пред Върховния административен съд („ВАС“).

14. През февруари 2015 г. сдружението жалбоподател иска разрешение да се присъедини към производството като заинтересована страна.

15. На 18 март 2015 г. тричленен съдебен състав на ВАС обявява искането за недопустимо. Съдът констатира, че съгласно ал.1, точка 30 от допълнителните разпоредби на Закона за опазване на околната среда от 2002 г. („ЗООС“; вж. параграф 38 по-долу), решението на министъра е индивидуален административен акт, а не общ административен акт. Следователно трета страна не може да се присъедини към производството съгласно чл. 182, ал. 3 от Административнопроцесуалния кодекс от 2006 г., на който се позовава ищеца (вж. параграфи 45-46 по-долу). Вместо това сдружението жалбоподател, което следва да се счита за част от „засегнатата общественост“ по смисъла на алинея 1, точка 24 и 25 от допълнителните разпоредби на ЗООС (вж. параграф 40 по-долу), е можело да подаде частен иск за съдебен контрол в срок от четиринадесет дни от датата на публикуване на оспореното решение (вж. параграф 38 по-долу, *in fine*). Съдът установява, че тъй като това решение е публикувано на уеб сайта на Министерството на 25 юли 2014 г., към момента на подаване на искането за встъпване в делото от страна на сдружението жалбоподател четиринадесетдневният срок за искане на съдебен контрол вече е бил изтекъл.

16. Сдружението жалбоподател не обжалва това решение.

17. На 28 октомври 2015 г. тричленният съдебен състав на ВАС установява, че решението на министъра е законосъобразно, и отхвърля правното оспорване от страна на Коалиция за устойчиво развитие. Той постановява също така Коалиция за устойчиво развитие да заплати 300 български лева (BGN, приблизително 150 евро (EUR)) за процесуалното представителство на Министерството на околната среда и водите от юрисконсулт и 30 000 лв. (приблизително 15 000 EUR) за разноски, направени за процесуалното представителство на АЕЦК.

18. Сдружението жалбоподател и Коалиция за устойчиво развитие подават касационна жалба пред петчленен съдебен състав на ВАС.

19. На 17 март 2016 г. петчленен съдебен състав на ВАС намира, че касационната жалба на сдружението жалбоподател е недопустима. Съдът констатира, че сдружението не е участвало в административното производство. То също така не е предявило отделен иск за съдебен контрол съгласно ЗООС. Също така то не е било страна в

производството пред първоинстанционния съд, тъй като искането му за присъединяване към това производство е отхвърлено от съда. Освен това сдружението жалбоподател не е оспорило решението на съда от 18 март 2015 г. (вж. параграфи 15-16 по-горе) в законоустановените срокове. Следователно то не е имало право на касационна жалба спрямо решението на Първоинстанционния съд.

20. По същество ВАС потвърждава решението на съда, като напълно се съгласява с тричленния съдебен състав относно законосъобразността на решението на министъра. Освен това той разпорежда на Коалиция за устойчиво развитие да поеме разноските, направени за процесуалното представителство на ответниците при касационното производство. Присъжда на Министерството 300 лв. (приблизително 150 EUR) за неговото процесуално представителство от юрисконсулт и присъжда 18 000 лв. (приблизително 9 000 EUR) на АЕЦК по отношение на адвокатски възнаграждения.

III. ВЪЗБНОВЯВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

21. На неуточнена дата през 2016 г. сдружението жалбоподател иска възобновяване на производството пред седемчленен съдебен състав на ВАС. Като се позовава на чл. 239, ал. 5 от Административнопроцесуалния кодекс от 2006 г. (вж. параграф 47 по-долу), то твърди, че правото му на достъп до съд е нарушено чрез отказа на ВАС да приеме неговата касационна жалба за разглеждане.

22. На 29 септември 2016 г. ВАС провежда заседание, на което изслушва страните, без да събира нови доказателства. Адвокатът на сдружението жалбоподател твърди, че на сдружението е отказано правото да подаде касационна жалба и да участва като страна в производството във връзка с решението на министъра да не извършва оценка на въздействието върху околната среда относно удължаване на експлоатационния живот на реакторите на атомната електроцентрала. Този въпрос засяга широката общественост и ВАС вече е приел, че сдружението жалбоподател може да се счита за част от „засегнатата общественост“ по смисъла на ЗООС (вж. параграф 15 по-горе и параграф 40 по-долу). Следователно сдружението е имало самостоятелно право да участва в производството по отношение на правни въпроси.

23. Адвокатът на АЕЦК пледира, че искането на сдружението жалбоподател за възобновяване е недопустимо и иска също да ѝ бъдат присъдени разноските за процесуалното представителство на дружеството при производството за възобновяване, образувано от сдружението жалбоподател. В отговор адвокатът на сдружението жалбоподател възразява, като изтъква, че претендираните разноски са прекомерни. Той посочва, че предметът на производството касае

правото на гражданите на чиста и здравословна околна среда, а не цената на реакторите на атомната електроцентрала. Следователно допускането на искане за присъждане на съдебни разноси в главното производство представлява пряко нарушение на член 6 от Конвенцията.

24. На 24 октомври 2016 г. седемчленният съдебен състав на ВАС отхвърля искането за възобновяване. Той отбелязва, че искането на сдружението жалбоподател за разрешение да се присъедини към производството е отхвърлено с решението на ВАС от 18 март 2015 г. (вж. параграф 15 по-горе). Тъй като това решение не е обжалвано, то става окончателно. Следователно въпросът за участието на сдружението жалбоподател в производството е окончателно решен и решението е обвързващо както за съдилищата в касационното производство, така и за съдилищата в производството по възобновяване. По-нататък съдът посочва, че не е налице нарушение на процесуалните правила, на основание на което може да се счита, че сдружението жалбоподател е лишено от правото си да участва в производството.

25. ВАС също така разпорежда сдружението жалбоподател да заплати 12 000 лв. (приблизително 6 000 EUR) от сумата от 24 000 лв. (приблизително 12 000 EUR), претендирана от АЕЦК, за адвокатски възнаграждения за възобновяването на производството. Той разпорежда сдружението да заплати минималното възнаграждение, предвидено в наредбата, а именно 300 лв. (приблизително 150 EUR; вж. параграф 51 по-долу) за процесуалното представителство на Министерството от юрисконсулт. При определяне на размера на разностите ВАС е приел:

„Предвид изхода на делото разностите се поемат от ищеца и следва да се присъдят в полза на ответниците в съответствие със своевременно предявените искания, в размер на 300 български лева – минималното възнаграждение за адвокат, определено съгласно наредбата, приета на основание чл. 36, ал. 2 от Закона за адвокатурата – за представителството на Министерството на околната среда и водите. Съдът намира, че възражението на ищеца срещу предполагаемия прекомерен размер на възнаграждението за адвокат, платено от АЕЦК, е обосновано с оглед на фактическата и правната сложност на делото и приема, че то [възнаграждението за адвокат] следва да бъде присъдено в размер на 12 000 български лева.”

IV. ДРУГИ ИСКАНИЯ ЗА ВЪЗОБНОВЯВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

26. В две отделни производства Коалиция за устойчиво развитие също иска възобновяване на производството на основание, че са налице новооткрити доказателства, които биха могли значително да променят изхода на делото. Сдружението жалбоподател също взема участие в това производство, като подкрепя исканията на Коалиция за устойчиво развитие.

27. И двете искания са отхвърлени от седемчленен съдебен състав на ВАС съответно на 14 юли 2017 г. и 18 декември 2017 г. Предвид изхода от производството, при първото производство ВАС разпорежда Коалиция за устойчиво развитие да заплати 200 лв. (приблизително 100 EUR) за процесуалното представителство на Министерството от юрисконсулт и 5000 лв. (приблизително 2500 EUR) от сумата от 24 000 лв., първоначално претендирана от атомната електроцентрала по отношение на разноски за процесуалното представителство на АЕЦК.

28. При второто производство ВАС присъжда 200 лв. (приблизително 100 EUR) за процесуалното представителство на Министерството от юрисконсулт и 2000 лв. (приблизително 1000 EUR) от сумата от 21 000 лв. (приблизително 10 500 EUR), първоначално претендирана от атомната електроцентрала по отношение на разноски за процесуалното представителство на АЕЦК.

V. ИЗПЪЛНИТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО СРЕЩУ СДРУЖЕНИЕТО ЖАЛБОПОДАТЕЛ

29. Междувременно, на 27 октомври 2016 г., по искане на АЕЦК, ВАС издава изпълнителен лист срещу сдружението жалбоподател за сума в размер на 12 000 лв. (приблизително 6000 EUR).

30. През декември 2016 г. срещу сдружението жалбоподател е образувано изпълнително производство. Съдебен изпълнител е събрал обща сума от приблизително 34 лв. (приблизително 17 EUR).

31. На 26 април 2017 г. съдебният изпълнител насрочва дата за извършване на опис на движимото имущество на сдружението жалбоподател.

32. На 18 април 2018 г. служителят, изпратен за връчване на известието за доброволно изпълнение, вписва в призовката, че сдружението длъжник не може да бъде намерено на адреса, на който е регистрирано, и че помещенията се ползват от държавна институция.

33. Към момента на последната информация от страните изпълнителното производство срещу сдружението жалбоподател все още е висящо.

ПРИЛОЖИМА ПРАВНА УРЕДБА И ПРАКТИКА

I. ВЪТРЕШНО ПРАВО

A. Конституцията

34. Съответните разпоредби на Конституцията от 1991 г. гласят, както следва:

Член 55

„Гражданите имат право на здравословна и благоприятна околна среда в съответствие с установените стандарти и нормативи. Те са длъжни да опазват околната среда.“

Член 120

“1. „Съдилищата осъществяват контрол за законност на актове и действия на административните органи.

2. Гражданите и юридическите лица могат да обжалват всички административни актове, които ги засягат, освен изрично посочените със закон.”

В. Регистрация на сдружения

35. Преди Законът от 2000 г. да влезе в сила на 1 януари 2001 г., учредяването, регистрацията, организацията, дейността и ликвидацията на юридически лица с нестопанска цел, като сдружения и фондации, се урежда от Закона за лицата и семейството от 1949 г. Сдружението придобива юридическа правосубектност след вписването му в регистъра, воден от съответния районен съд.

36. Законът от 2000 г. (вж. параграф 6 по-горе), който заменя части от Закона за лицата и семейството от 1949 г., предвижда две категории сдружения – регистрирани за общественополезна дейност и извършващи дейност в частна полза. Съгласно алинея 1 от преходните и заключителните разпоредби на Закона от 2000 г. юридическите лица с нестопанска цел, които са регистрирани съгласно предходния режим, запазват правоспособността си на юридически лица, без да е необходима нова регистрация по реда на Закона от 2000 г. Юридическите лица с нестопанска цел, които желаят да бъдат определени като осъществяващи общественополезна дейност – статут, който може да предостави някои данъчни предимства – трябваше да подадат заявление за вписване в централния регистър, поддържан от Министерството на правосъдието, в тригодишен срок от влизането в сила на Закона от 2000 г. Статутът на юридическо лице с нестопанска цел, осъществяващо общественополезна дейност, е трябвало да бъде придобит от датата на регистрацията.

37. Ако юридическо лице с нестопанска цел е извършвало дейност, която противоречи на Конституцията, на законите и на добрите нрави, то може да бъде прекратено с решение на районния съд с териториална компетентност (чл. 13, точка 3, буква б) от Закона от 2002 г.).

С. Производство съгласно Закона за опазване на околната среда от 2002 г.

38. По това време разпоредбите на ЗООС от 2002 г. предвиждат, че оценката на въздействието върху околната среда е задължителна за всички схеми, изброени в списък към закона (чл. 92, точка 1). В други случаи може да бъде извършена оценка на въздействието върху околната среда, след като компетентните органи преценят необходимостта от това (чл. 93, ал. 1). По-специално във връзка с инвестиционни предложения, техни разширения или изменения, които са определени като обекти с национално значение с акт на Министерския съвет, като АЕЦК, ЗООС от 2002 г. предвижда оценката на необходимостта да се извърши от министъра на околната среда и водите (чл. 93, ал. 2, точка 4 и чл. 94, ал. 1, точка 5). Министърът е трябвало да реши в едномесечен срок от представянето на инвестиционното предложение дали да се извърши оценка на въздействието върху околната среда. Решението на министъра е индивидуален административен акт (алинея 1, точка 30 от допълнителните разпоредби), за който инвеститорът трябва да бъде уведомен и трябва да бъде оповестено публично. Засегнатите лица могат да обжалват пред ВАС в срок от четиринадесет дни от уведомяването за решението (чл. 99, ал. 6).

39. Правото на участие на обществеността във вземането на решения и правото на достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до на околната среда, са признати в чл. 3, точка 4 и точка 11 от ЗООС.

40. Алинея 1, точка 24 от допълнителните разпоредби определя „общественост“ като едно или повече физически или юридически лица и техните сдружения, организации или групи, създадени в съответствие с националното законодателство. Точка 25 определя „засегната общественост“ като обществеността по т. 24, която е засегната или с вероятност да бъде засегната, или която има интерес при процедурите за одобряване на планове, програми, инвестиционни предложения и при вземането на решения за издаването или актуализацията на разрешителни по реда на този закон или на условията в разрешителното, включително екологичните неправителствени организации, създадени в съответствие с националното законодателство.

Д. Разноски по производство по съдебен контрол

41. Член 143 от Административнопроцесуалния кодекс от 2006 г. (наричан по-долу „Кодексът от 2006 г.“) определя общо правило за преразпределение на разноските в производството по съдебен контрол, а именно, че разноските следват събитието. Съгласно първия параграф на чл. 143, ако съд отмени административен акт или публичен орган

отказва да бъде издаден административен акт, разносните по производството – съдебни такси, възнаграждението за един адвокат и други разноски – трябва да се поемат от този орган. Ако, от друга страна, съдът отхвърли иска за съдебен контрол или страната, която го е предявила го оттегли, тази страна трябва да поеме всички разноски, направени във връзка с производството, включително минималното възнаграждение за един адвокат, определено в съответствие с наредбата, приета съгласно чл. 36, ал. 2 от Закона за адвокатурата от 2004 г. (чл. 143, ал. 4). В последния случай страната, в чиято полза е постановен административния акт, също има право на съдебни разноски (чл. 143, ал. 3).

42. Съгласно чл. 144 от Кодекса от 2006 г. за всички въпроси, които не са изрично уредени в този дял от Кодекса, в който се урежда съдебния контрол, се прилага Гражданския процесуален кодекс.

43. Член 78, алинея 1 от Гражданския процесуален кодекс от 2007 г. предвижда, че разносните, направени от ищеца – разноски по производството и възнаграждение за един адвокат – трябва да се поемат от ответника съразмерно с уважената част от иска. Ако заплатените от страната адвокатски възнаграждения са прекомерни съобразно правната и фактическата сложност на делото, съдът може по искане на насрещната страна да присъди по-нисък размер на разносните, но не по-малко от минималния размер, определен в Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения. (чл. 78, ал. 5).

44. Съгласно съдебната практика на националните съдилища, при делата, в които няма основания за намаляване на размера на разносните, присъдени за процесуалното представителство на спечелилата страна, съдът може да разпорежи плащането на цялата сума, платена от страната, и не е длъжен да се придържа към минималните размери, определени в наредбата (тълк. решение № 3 от 13.05.2010 г. по тълк. д. № 5/2009 г., ОСК на ВАС).

Е. Други относими разпоредби на Кодекса от 2006 г.

45. Съгласно Кодекса от 2006 г. индивидуалните административни актове могат да се оспорват пред съда по отношение на тяхната законосъобразност от лицата, засегнати от тях, в 14-дневен срок от съобщаването им (чл. 145, ал. 1, чл. 147, ал. 1 и чл. 149, ал. 1).

46. Общите административни актове могат да се оспорят в едномесечен срок от съобщението за издаването им или в 14-дневен срок от отделните съобщения до лицата, участвали в производството пред административния орган. (член 179). Всеки, който има правен интерес, може да се присъедини към оспорването или да встъпи като страна наред с административния орган до началото на устните състезания (чл. 182, ал. 3).

47. Възобновяването на административното съдебно производство е допустимо на основание, че страната е била лишена от възможност да участва в производството вследствие на нарушаване на съответните правила или не е била надлежно представлявана, или когато страната не е могла да се яви лично или чрез повереник по причина на препятствие, което не е могла да отстрани (чл. 239, ал. 5).

48. Административното съдебно производство може да бъде възобновено на няколко допълнителни основания, като откриването на нови доказателства или когато се установи неистинност на показанията на свидетел, или че е подправен документ (член 239).

Ф. Закон за адвокатурата от 2004 г.

49. В член 36 от Закона за адвокатурата от 2004 г. се предвижда, че адвокатът има право на възнаграждение за своя труд (алинея 1). Размерът на възнаграждението се определя в договор между адвоката и клиента. Този размер трябва да бъде справедлив и обоснован и не може да бъде по-нисък от предвидения в наредба на Висшия адвокатски съвет размер за съответния вид работа (алинея 2). Уговарянето между адвоката и неговия клиент на размер, по-нисък от размерите, предвидени в наредбата за съответния вид работа, представлява дисциплинарно нарушение и може да доведе до дисциплинарна отговорност от страна на адвоката (чл. 132, ал. 5).

Г. Наредба за минималните размери на адвокатските възнаграждения

50. Наредбата предвижда, че размерът на възнаграждението за оказваната от адвоката правна помощ се определя по свободно договаряне въз основа на писмен договор с клиента, но не може да бъде по-малък от определения в тази наредба минимален размер за съответния вид помощ.

51. Към релевантния период минималното възнаграждение за адвокат за процесуално представителство и правна помощ по граждански дела по неоценяеми иски, което е приложимо и към размера на възнаграждението за юрисконсулт, е определено на 300 лв. (приблизително 150 EUR; чл. 7, ал. 1, точка 4). Съгласно алинея 1 от допълнителните разпоредби, която предвижда, че за непредвидените случаи възнаграждението се определя по аналогия, този размер е приложим и за процесуалното представителство при производство по съдебен контрол по неоценяеми иски.

52. Минималното възнаграждение, приложимо за искане за възобновяване на производството, е трябвало да бъде определено на три четвърти от минималното възнаграждение, приложимо за главното

производство, но не по-малко от 300 лв. (приблизително 150 EUR). Ако адвокатът се явява в съдебно заседание, минималното възнаграждение не може да е по-малко от 500 лв. (приблизително 250 EUR; чл. 9, ал. 4).

53. С решение от 2 май 2017 г. петчленен съдебен състав на ВАС потвърди решението на тричленния съдебен състав за отмяна на части от Наредбата относно минималното възнаграждение по граждански дела във връзка с неоценяеми искове, с мотива, че размерът на минималното възнаграждение, прието от Висшия адвокатски съвет, е изчислен единствено въз основа на паричния интерес по делото (решение № 9273 от 27.07.2016 г. на ВАС по адм. д. № 3002/2015 г., потвърдено с решение № 5485 от 2.05.2017 г. на ВАС по адм. д. № 1403/2017 г., 5-членен с-в). ВАС установи, че за да бъдат справедливи и обосновани, минималните адвокатски възнаграждения трябва да се основават на два обективни критерия: (i) обема и сложността на работата, извършена от адвоката, и (ii) величината на защитавания интерес по делото. Увеличението на минималните адвокатски възнаграждения в резултат на увеличението на минималната работна заплата в страната не е съобразено с първия критерий и следователно нарушава член 36 от Закона за адвокатурата. ВАС счита, че правото на самоуправляващата се адвокатска колегия сама да определя минималното възнаграждение за труда на адвоката трябва да бъде съобразено с интереса на обществото. Следователно, от една страна, изключително отговорната работа на адвокатите не трябва да се подценява и да става зависима от пазарните механизми; от друга страна, нейната стойност не трябва да се определя на неоправдано високо равнище, което да възпрепятства достъпа на гражданите и юридическите лица до квалифицирана правна помощ или да бъде инструмент, позволяващ на едната или другата страна да упражнява икономически натиск по отношение на производството. Според ВАС това ще окаже отрицателно въздействие върху върховенството на закона (решение № 9273 от 27.07.2016 г. на ВАС по адм. д. № 3002/2015 г.).

54. В няколко неотдавнашни решения ВАС потвърди констатацията си, направена в решението от 2 май 2017 г. (вж. параграф 53 по-горе), според която сумите, определени в наредбата, са изчислени само въз основа на материалния интерес по спора и не са съобразени с действителния обем и сложността на работата, извършена от адвоката. Съответно такова възнаграждение не може да се счита за справедливо и обосновано, както се изисква в член 36, алинея 2 от Закона за адвокатурата. Следователно съдилищата е трябвало да преценят двата критерия, посочени по-горе, във всяко дело, за да не позволят неоснователно обогатяване на страните чрез присъждане на разноски, които не са справедливи и обосновани (вж. решение № 2800 от 26.02.2019 г. на ВАС по адм. д. № 5907/2018 г., решение № 2804 от

26.02.2019 г. на ВАС по адм. д. № 3781/2018 г., решение № 4408 от 14.04.2020 г. на ВАС по адм. д. № 7914/2019 г., решение № 5728 от 16.04.2019 г. на ВАС по адм. д. № 789/2018 г., решение № 3513 от 9.03.2020 г. на ВАС по адм. д. № 7400/2019 г.; решение № 5263 от 30.04.2020 г. на ВАС по адм. д. №15010/2018 г.).

Н. Среден доход в България през 2017 г.

55. По данни на Националния статистически институт на Република България през 2017 г. средният общ годишен доход на глава от населението е 5586 лв. (приблизително 2793 EUR).

II. СЪОТВЕТНИ МЕЖДУНАРОДНИ ПРАВНИ МАТЕРИАЛИ

56. Конвенцията на Организацията на обединените нации за достъпа до информация, участието на обществеността в процеса на вземането на решения и достъпа до правосъдие по въпроси на околната среда („Конвенцията от Орхус“) е приета на 25 юни 1998 г. и влиза в сила на 30 октомври 2001 г. България ратифицира Конвенцията през 2003 г. По отношение на България Конвенцията влиза в сила на 16 март 2004 г.

57. Конвенцията от Орхус насърчава участието на обществеността в процеса на вземането на решения и достъпа до правосъдие по въпроси на околната среда. По-специално, съответните разпоредби, които се отнасят до достъпа до правосъдие по въпроси на околната среда, могат да бъдат намерени в *Татар срещу Румъния*, № 67021/01, 27 януари 2009 г. и *Остин срещу Обединеното кралство* ((решение), №. 39714/15, §§ 27-28, 12 септември 2017 г.).

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 1 ОТ ПРОТОКОЛ № 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

58. Сдружението жалбоподател се оплаква от обстоятелството, че твърденият прекомерен размер на разноските, които ВАС му е разпоредил да заплати за процесуалното представителство на АЕЦК, спечелилият делото ответник, в производството по възобновяване, нарушава неговото право на мирно ползване на притежанията му. Той се позовава на член 1 от Протокол № 1 от Конвенцията, който гласи следното:

„Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби.“

А. Допустимост

1. Доводи на страните

(а) Правителството

59. Правителството изтъква по същество, че жалбата е несъвместима *ratione personae* с Конвенцията, тъй като е съмнително дали сдружението жалбоподател притежава правосубектността, за да се счита за валиден вносител на петиция по смисъла на член 34 от Конвенцията. То отбелязва, че на сдружението е отказано вписване в Регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, като осъществяващо общественополезна дейност (вж. параграфи 7-9 и 36 по-горе). Липсва информация за обществени дейности, извършвани от сдружението жалбоподател, освен участието му в оспорваното производство. Правителството се позовава и на факта, че на адреса, на който е регистрирано сдружението жалбоподател, се помещава друга организация (вж. параграф 32 по-горе). Според него всички тези фактори сочат, че сдружението жалбоподател е било прекратено през 2005 г.

(б) Сдружението жалбоподател

60. Сдружението жалбоподател оспорва доводите на правителството. То се позовава на Закона от 2002 г., който предвижда юридическите лица с нестопанска цел, регистрирани съгласно предходния закон, да запазят правосубектността си съгласно Закона от 2002 г. (вж. параграф 36 по-горе). То твърди също така, че юридическите лица с нестопанска цел са прекратени по съдебен ред и че срещу тях никога не е било образувано такова производство. Сдружението жалбоподател посочва, че е една от първите екологични организации в България, участвали активно в редица съдебни дела по екологични въпроси. В подкрепа на този довод сдружението жалбоподател представя списък с делата, в които е участвало пред националните съдилища.

2. Оценката на Съда

61. Съдът отбелязва, че юридическо лице, „което твърди, че е жертва на нарушение от страна на една от високото договарящите се страни по отношение на правата, предвидени в Конвенцията и протоколите към

нея”, може да подаде жалба до него, при условие че е неправителствена организация по смисъла на член 34 от Конвенцията (*Radio France и други срещу Франция* (решение), № 53984/00, § 26, ЕСПЧ 2003-Х (извадки). Правителството оспорва, че сдружението жалбоподател притежава необходимата правосубектност за това. Съдът отбелязва, че сдружението жалбоподател е участвало в националното производство и че неговата правосубектност никога преди това не е оспорвана. Освен това вписването му в Регистъра на юридическите лица с нестопанска цел, като осъществяващо общественополезна дейност, няма връзка със съществуването му като юридическо лице. Въз основа на документите, съдържащи се в преписката по делото, е видно, че то продължава да съществува като юридическо лице и да участва в различни производства, свързани с околната среда. Правителството не представя никакви доказателства, че сдружението жалбоподател е прекратено или че спрямо него е открито производство по ликвидация. Няма данни, че сдружението жалбоподател вече не съществува като юридическо лице. Също така няма информация за това, че сдружението жалбоподател не се класифицира като „неправителствена организация” по смисъла на член 34 от Конвенцията. Поради това Съдът отхвърля възражението на правителството относно несъвместимостта *ratione personae* на жалбата.

62. Освен това Съдът отбелязва, че жалбата не е нито явно неоснователна, нито недопустима на други основания, изброени в член 35 от Конвенцията. Следователно тя трябва да бъде обявена за допустима.

В. Основателност

1. Доводи на страните

(а) Сдружението жалбоподател

63. Сдружението жалбоподател твърди, че разноските, които са му присъдени от ВАС при производството за възобновяване, представляват намеса по отношение на правото му на мирно ползване на неговите притежания. Въпреки че тази намеса се основава на правилата за разпределение на разноските, предвидени в член 143 от Кодекса от 2006 г. (вж. параграф 41 по-горе), и преследва законосъобразна цел, тя не успява да постигне справедлив баланс между общия интерес на обществото и основните права на отделните лица. По – специално, националното законодателство не предоставя достатъчна гъвкавост по отношение на разпределението на разноските, тъй като съдилищата не са могли да извършат индивидуална оценка в зависимост от конкретните обстоятелства и поведението на страните. Вместо това разноските са прехвърлени на загубилата страна, без да се вземе предвид характера на производството, съответния интерес на

обществото, финансовото състояние на страната и дали тази страна е действала добросъвестно. Дори ако съдилищата приемат възражение съгласно чл.78, ал. 5 от Гражданския процесуален кодекс (вж. параграф 43 по-горе), тяхната преценка е субективна, тъй като не е имало критерии, въз основа на които да се прецени дали възнаграждението за адвокат е прекомерно. Освен това разносните за процесуално представителство не могат да бъдат в размер, по-нисък от минималните размери, определени в наредбата (вж. параграф 50 по-горе). Когато паричният интерес по делото е голям, минималното възнаграждение, определено за възнаграждението за адвокат, може да стане променливо за страната, която е загубила делото.

64. Освен това сдружението жалбоподател твърди, че АЕЦК е представила само документ, удостоверяващ, че е платено възнаграждението, дължимо на адвокатската кантора, но не е ясно как е изчислено това възнаграждение и каква е била величината на интереса по делото. В сравнение със средния общ годишен доход на български гражданин за 2017 г., който възлиза на 5586 лв. (приблизително 2793 EUR; вж. параграф 55 по-горе), размерът на присъдените разноси, дори след намаляването му от съда, е прекомерен. Оценката на националния съд не е удовлетворителна, тъй като не е взето предвид, че неправителствените организации са призовани да упражняват функциите на обществен пазител и да защитават интереса на обществото. В резултат на това сдружението жалбоподател е претърпяло непропорционална намеса по отношение на правата си по член 1 от Протокол № 1.

(b) Правителството

65. Правителството поставя под съмнение доколко разпореждането за плащането на разноси от частноправен субект представлява намеса и следователно може да ангажира отговорността на държавата съгласно член 1 от Протокол № 1 от Конвенцията, тъй като настоящото дело не се отнася до съдебни такси, регулирани от държавата. То посочва, че въпреки че АЕЦК е собственост на държавата (вж. параграф 10 по-горе), тя е частно дружество и не упражнява публични правомощия. Поради това настоящото дело трябваше да се разграничи от делата, по които Съдът е установил нарушение на член 1 от Протокол № 1 по отношение на дължимите на държавата съдебни такси по граждански дела.

66. Ако разпореждането за разносните се разглежда като намеса, правителството счита, че тази намеса е законосъобразна, преследва законосъобразна цел и е пропорционална на разглежданата цел. То посочва, че принципът „загубилият плаща“ е общ принцип при съдебните спорове и е предвиден в чл. 143, ал. 3 от Кодекса от 2006 г. Тези разпоредби са ясни и предвидими и сдружението жалбоподател, което е представявано от адвокат при националното производство,

трябва да е запознато с тях. Освен това то посочва, че в случай на недопустими или неоснователни искиве присъждането на съдебни разноски преследва законосъобразни цели, от една страна, да освободи спечелилата страна от плащане на направените разноски, а от друга страна, да наложи дисциплина на физическите и юридическите лица по отношение на поемането на разноските, така че съдебната система да не е претоварена с явно недопустими или неоснователни искиве.

67. Правителството също така посочва, че съдилищата разполагат със свобода на преценка при присъждане на съдебни разноски. Възражението съгласно чл.78, ал. 5 от Гражданския процесуален кодекс, разглеждано с оглед на фактическата и правната сложност на делото, както и възможността съдилищата да намалят размера на минималното възнаграждение, предвидено в наредбата, са защитните мерки, предоставяни на загубилата делото страна при производството. Присъждането на разноските също е ограничено до възнаграждението за един адвокат. Според правителството, като е приел възражението на сдружението жалбоподател и е намалил размера на разноските, ВАС е извършил справедливо и пропорционално присъждане на разноските, което съответства на правната помощ, предоставена на АЕЦК, и е компенсирал атомната електроцентра за действително направените разноски. Накрая, правителството посочва, че няма информация за това дали сдружението жалбоподател действително е платило изцяло или частично съдебните разноски, които са присъдени.

2. Оценката на съда

(а) Дали има намеса

68. Съдът изтъква отново, че член 1 от Протокол № 1, който гарантира правото на защита на собствеността, съдържа три отделни правила: „първото правило, изложено в първото изречение на първия параграф, е от общ характер и формулира принципа за мирното ползване на притежания; второто правило, съдържащо се във второто изречение на първия параграф, обхваща лишаването от притежания и го обвързва с определени условия; третото правило, посочено във втория параграф, признава, че договарящите се страни имат право, наред с другото, да контролират използването на притежания в съответствие с общия интерес ... Трите правила обаче не са „отделни“, в смисъл че не са свързани. Второто и третото правило се отнасят до конкретни случаи на намеса в правото на мирно ползване на притежания и поради това следва да се тълкуват в контекста на общия принцип, формулиран в първото правило” (вж. *Anheuser-Busch Inc. срещу Португалия* [GC], № 73049/01, § 62, ЕСПЧ 2007 - I, с допълнителни препратки).

69. Съдът отбелязва, че жалбата на сдружението жалбоподател се отнася до разпореждане за разноски, постановени спрямо него от съда

по отношение на производство за възобновяване, с което то се задължава да плати за процесуалното представителство на ответника. В това отношение той отбелязва, че Комисията преди това е установила, че разноските за съдебно производство са „постъпления“ по смисъла на член 1, втори параграф от Протокол № 1 (вж. *X и Y срещу Австрия*, № 7909/74, Решение на Комисията от 12 октомври 1978 г., DR 15, стр. 160; *Агис Антониадес срещу Обединеното кралство*, № 15434/89, Решение на Комисията от 15 февруари 1990 г., DR 64, стр. 237; и *Айрес срещу Португалия*, № 21775/93, Решение на Комисията от 25 май 1995 г., DR 81, стр. 48; вж. също *Едер срещу Германия* (решение), № 11816/02, 13 октомври 2005 г. и *Хоаре срещу Обединеното кралство* (решение), № 16261/08, § 50, 12 април 2011 г.). Този подход по отношение на съдебните такси е потвърден в *Пердигао срещу Португалия* ([GC], № 24768/06, § 61, 16 ноември 2010 г.), където Голямата камера постанови, че задължението за плащане на съдебни такси – и съответните наредби – е в обхвата на член 1, втори параграф от Протокол № 1.

70. По няколко дела, последвали делото *Пердигао*, цитирано по-горе, Съдът разглежда съдебно разпореждане за поемане на разноските на другата страна като намеса в правото на мирно ползване на притежания, което попада в обхвата на общото правило, посочено в член 1, първи параграф, първо изречение от Протокол № 1 (вж. *Хоаре*, цитираното по-горе решение, § 51; *Синдрик и Беслик срещу Хърватия*, № 72152/13, § 92, 6 септември 2016 г. и *Муса Тархан срещу Турция*, № 12055/17, § 72-73, 23 октомври 2018 г.). В *Синдрик и Беслик* (цитирано по-горе, § 92) допълнително се прави разграничение между разноските, свързани със съдебната система като такава, и разноските, направени от спечелилата страна и дължими съгласно правилото „загубилият плаща“, като се посочва, че само първите трябва да бъдат включени в понятието „постъпления“ по смисъла на член 1, втори параграф от Протокол № 1.

71. Съдът отбелязва, че по отношение на конкретното дело присъдените от ВАС разноски спрямо сдружението жалбоподател се отнасят до възнаграждението за адвокат, платено за процесуалното представителство на ответника. Тези разноски не са свързани със съдебната система като такава, а са присъдени в полза на спечелилата делото страна при производството. Следователно тяхното възстановяване не е постъпление по смисъла на член 1, втори параграф (вж. *Синдрик и Беслик*, цитирано по-горе, § 92). При това положение Съдът счита, че е по-целесъобразно присъдените разноски спрямо сдружението жалбоподател да се разглеждат като намеса, в контекста на общото правило по член 1, първи параграф, първо изречение от Протокол № 1.

72. Накрая, независимо по кое правило на член 1 от Протокол № 1 се разглежда жалбата, принципите, уреждащи въпроса за оправдаване, са по същество едни и същи, тъй като включват необходимостта намесата

да бъде законосъобразна и да е в интерес на обществото, и да се постигне справедлив баланс между нуждите на общия интерес и правата на сдружението жалбоподател (вж. *Денисова и Мойсейева срещу Русия*, № 16903/03, § 55, 1 април 2010 г.).

(b) Дали намесата е законосъобразна

73. Първото и най-важно изискване на член 1 от Протокол № 1 е всяка намеса на публичен орган в мирното ползване на нечий притежание да бъде законосъобразна (вж. *Иатридис срещу Гърция* [GC], № 31107/96, § 58, ЕСПЧ 1999-II). Присъждането на разносните, извършено от ВАС, се основава на член 143 от Кодекса от 2006 г. (вж. параграф 41 по-горе) и чл. 78, ал. 5 от Гражданския процесуален кодекс (вж. параграф 43 по-горе). Тези разпоредби уреждат общото правило за преразпределение на разносните в административните производства и правото на преценка на съда да разпорежи плащането на по-нисък размер на разноски по искане на загубилата страна, ако този съд счете, че разносните са прекомерно високи. Въпреки че сдружението жалбоподател не оспорва, че присъждането на разносните има правно основание в националното законодателство, то твърди, че националното законодателство е с недостатъчна гъвкавост (вж. параграф 63 по-горе). Според Съда този въпрос следва да се разгледа надлежно в частта относно пропорционалността. Поради това той стига до заключението, че разпореждането за разносните е законосъобразно.

(c) Дали намесата преследва законосъобразна цел

74. Всяка намеса в правото по отношение на притежания, независимо от правилото, в чийто обхват попада, трябва да е има законосъобразна цел (вж. *mutatis mutandis*, *Хоаре*, цитираното по-горе решение, § 59). Съдът вече е постановил, че разносните са добре установена характеристика на съдебната система (пак там, § 59), и че целта на правилото „загубилият плаща“ е да се избегнат неоснователни съдебни спорове и неоправдано високи съдебни разноски, като потенциалните ищци бъдат разубедени да предявяват неоснователни искове, без да понесат последствията. По този начин се преследва законосъобразната цел да се гарантира доброто правораздаване и защитата на правата на другите и сама по себе си не може да се счита за противоречаща на член 1 от Протокол № 1 (вж. *Клауз срещу Хърватия*, № 28963/10, § 84, 18 юли 2013 г., Синдрик и Беслик, цитирано по-горе, § 96 и *Муса Тархан*, цитирано по-горе, § 80). Следователно разпореждането за разносните по отношение на конкретното дело преследва законосъобразна цел.

(d) Дали намесата е пропорционална на преследваната законосъобразна цел

75. Остава да се определи дали мярката, която е предмет на жалбата, е пропорционална на преследваната законосъобразна цел. Всяка намеса в правото на мирно ползване на притежания трябва да постига справедлив баланс между нуждите на обществения интерес и изискването за защита на основните права на отделните лица (вж. *Бейелер срещу Италия* [GC], № 33203/96, § 107, ЕСПЧ 2000-I; *Хоаре*, цитираното по-горе решение, § 60; *Синдрик и Беслик*, цитирано по-горе, § 98).

76. Съдът отбелязва, че в конкретното дело сдружението жалбоподател не само оспорва начина, по който ВАС е определил размера на присъдените разноски, като твърди, че той е несправедлив и неоправдан, но също така изразява несъгласие с правителството по отношение на това, че приложимата правна рамка предоставя достатъчна гъвкавост на националните съдилища по отношение на разпореждането за разноски (вж. параграф 63 по-горе).

77. В тази връзка Съдът изтъква отново, че не е негова задача да прави абстрактен преглед на приложимото законодателство, а по-скоро да разглежда приложимото вътрешно право, доколкото жалбоподателите възразяват срещу неговите последствия по отношение на правата им във връзка с притежанията (вж. *Свещените манастири срещу Гърция*, 9 декември 1994 г., § 55, серия А, № 301-А; *Скордино срещу Италия (№ 1)* [GC], № 36813/97, § 100, ЕСПЧ 2006-V; и *Костов и други срещу България*, № 66581/12 и 25054/15, § § 77 и 86, 14 май 2020 г.).

78. От тази гледна точка Съдът отбелязва, че разноските по административни спорове в България се регулират в съответствие с правилото „загубилият плаща“ или с принципа „разноските следват събитието“ (вж. параграф 41 по-горе). Съгласно този принцип загубилата страна в производството трябва да заплати разноските на спечелилата страна. Това правило се уравновесява чрез две защитни мерки, предвидени в българското законодателство. От една страна, член 78, алинея 5 от Гражданския процесуален кодекс дава право на загубилата страна да възрази срещу размера на възнаграждението за адвокат на основание, че е прекомерно. След това компетентният съд трябва да оцени размера с оглед на действителната правна и фактическа сложност на делото. Ако приеме възражението, съдът може да намали присъдените разноски, но не може да разпорежи размер, по-нисък от минималния размер, предвиден в наредбата (вж. параграф 43 по-горе).

79. От друга страна, макар и в Закона за адвокатурата да е заложен принципът на свобода на договаряне, той също така изисква възнаграждението за работата на адвоката да бъде справедливо и обосновано (вж. параграф 49 по-горе). ВАС обяснява тази разпоредба –

макар и в съдебно решение, постановено след искането за възобновяване, подадено от сдружението жалбоподател, като посочва, че за да бъдат справедливи и обосновани, минималните адвокатски възнаграждения трябва да се основават на два обективни критерия: а) обема и сложността на работата, извършена от адвоката, и б) величината на интереса по делото (вж. параграф 53 по-горе).

80. Съдът отбелязва, че по отношение на конкретното дело искането на сдружението жалбоподател за възобновяване на производството е отхвърлено. В съответствие с този резултат ВАС разпорежда сдружението да заплати съдебните разноски на спечелилата страна: 300 лв. (приблизително 150 EUR) за процесуалното представителство на Министерството и 12 000 лв. (приблизително 6000 EUR) за процесуалното представителство на АЕЦК. При определянето на тези размери седемчленният съдебен състав на ВАС е взел предвид следните фактори: а) възражението, повдигнато от адвоката на сдружението жалбоподател съгласно чл. 78, ал. 5 от Гражданския процесуален кодекс относно твърдения прекомерен размер на възнаграждението за адвокат, и б) правната и фактическата сложност на делото (вж. параграф 25 по-горе).

81. От решението на ВАС е видно, че той е изчислил разноските в полза на Министерството въз основа на минималното възнаграждение, предвидено в Наредбата (вж. параграфи 25, 51-52 по-горе). Обаче, с изключение на препратката към правната и фактическата сложност на делото, в решението не се уточнява начинът, по който ВАС е извършил оценка на разноските в полза на АЕЦК, както и причината, поради която накрая е присъдил половината от исканата сума (т.е. 12 000 лв. (приблизително 6000 EUR) от сумата от 24 000 лв. (приблизително 12 000 EUR), поискана от нея (вж. параграф 25 по-горе).

82. От документите, съдържащи се в преписката по делото, е ясно, че възнаграждението, определено за АЕЦК от адвокатската кантора, участваща в производството, е във връзка със следната работа: отговор на искането на сдружението жалбоподател за възобновяване и процесуално представителство пред ВАС. В тази връзка Съдът отбелязва, че по това време законоустановеното минимално възнаграждение за правна помощ при производство за възобновяване, включително за явяване на съдебно заседание, е определено на 500 лв. (приблизително 250 EUR; вж. параграф 52 по-горе). Съдът не може да пренебрегне факта, че разпореждането за разноските, което е в полза на АЕЦК, е двадесет и четири пъти над минималното възнаграждение, определено в Наредбата. Макар да изглежда, че главното производство действително е обхващало по-сложни правни и фактически въпроси, ВАС не е предоставил подробно обяснение за оценката си на сложността на производството за възобновяване. В този контекст Съдът отбелязва, че производството е образувано от сдружението

жалбоподател на основание, че неговото право на участие в касационното производство е било нарушено (вж. параграфи 21-22 по-горе). Този правен въпрос е от процедурен характер, не изглежда особено сложен и до известна степен вече е разгледан от ВАС в основното производство (вж. параграф 19 по-горе). Съдът също така не се позовава на начин за изчисляване на възнаграждението за адвокат и следователно на неговата обоснованост по отношение на конкретното дело. В производството не е включено събиране на нови доказателства и ВАС провежда само едно съдебно заседание (вж. параграф 24 по-горе). Освен това по отношение на двете последващи искания за възобновяване, подадени от друга неправителствена организация, Коалиция за устойчиво развитие, ВАС присъжда много по-ниски суми за възнаграждението за адвокат на АЕЦК, а именно 5000 лв. (приблизително 2500 EUR) и 2000 лв. (приблизително 1 000 EUR; вж. параграфи 27 -28 по-горе).

83. Съдът осъзнава, че на държавите следва да се предоставя широка свобода на преценка при регулирането на техните системи за разпределение на разноски (вж. *mutatis mutandis*, *Пердигао*, цитирано по-горе, § 70). Всъщност, както вече беше отбелязано, българското законодателство предвижда механизъм, който позволява в известна степен преразглеждане на пропорционалността на съдебните разноски (вж. параграфи 78-79 по-горе). По отношение на конкретното дело обаче ВАС прилага тези правила, без да отчита в достатъчна степен конкретните обстоятелства по делото на сдружението жалбоподател, по-специално обстоятелството, че размерът на присъдените разноски е значителен, и че с оглед на сложността на производството за възобновяване и обема на извършената правна дейност, разпореждането за разноските, за една съдебна инстанция, не може да бъде счетено за основателно (сравнете с *Хоаре*, цитираното по-горе решение, § 60). Така, присъждайки такъв размер на разноски за възнаграждение на адвоката на ответната страна, без да посочи достатъчни и релевантни основания, за да гарантира, че това възнаграждение действително е справедливо и обосновано, както се изисква от вътрешното право, ВАС не успява правилно да балансира различните съществуващи интереси. Следователно сдружението жалбоподател понася индивидуална и прекомерна тежест, която нарушава необходимия справедлив баланс между обществения интерес и основните права на отделните лица.

84. Следователно е налице нарушение на член 1 от Протокол № 1.

II. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

85. Член 41 от Конвенцията предвижда:

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на високодоговарящата страна допуска само частично обезщетение за последиците от това нарушение, Съдът присъжда, ако това е необходимо, справедливо удовлетворение на потърпевщата страна.“

А. Вреди

86. Сдружението жалбоподател предявява претенция за неимуществени вреди за претърпени страдания в резултат на продължаващото изпълнително производство във връзка с присъждането на разноските. В него не се посочва сума, като този въпрос се оставя на преценката на Съда.

87. Правителството оспорва тази претенция, като изтъква, че съгласно практиката на Съда, при липса на официална претенция, не следва да се присъжда обезщетение.

88. По отношение на обезщетението за неимуществени вреди, Съдът вече е постановил, че вреди, различни от имуществени вреди, претърпени от юридическо лице, могат да включват аспекти, които в по-голяма или по-малка степен са „обективни“ или „субективни“. Тези аспекти включват репутацията на юридическото лице, но също и несигурността при планирането на решенията, сътресенията в управлението на самото юридическо лице (за които няма точен начин за изчисляване на последствията) и накрая, макар и в по-малка степен, безпокойството и неудобствата, причинени на членовете на ръководния екип (вж. *Гръцка католическа енория – Лупени и други срещу Румъния* [GC], № 76943/11, § 182, 29 ноември 2016 г.). Предвид обстоятелствата по делото и своята съдебна практика (вж. *mutatis mutandis*, *Синдрик и Беслик*, цитирано по-горе, §127), и като прави своята оценка, основана на справедливост, Съдът присъжда на сдружението жалбоподател 3000 EUR в тази част, към които добавя всеки данък, който може да бъде начислен върху тази сума.

В. Разходи и разноски

89. Сдружението жалбоподател претендира също възстановяване на адвокатски възнаграждения в размер на 1890 EUR, изплатени в производствата пред националния съд и пред Съда. То претендира също и 400 лв. за превод на английски език на становищата и претенциите, изготвени от негово име. В подкрепа на претенцията си сдружението жалбоподател представя споразумение за възнаграждение със своя процесуален представител, както и справка-отчет.

90. Правителството оспорва горепосочените суми. То посочва, че разноските, направени пред националния съд, не следва да се възстановяват. Освен това заявява, че искането относно превода не е

подкрепено с никакви документи. То оспорва също и броя на часовете, отработени от процесуалния представител на сдружението жалбоподател по делото, и размера на адвокатските възнаграждения, който според тях е прекомерен.

91. Съгласно установената съдебна практика на Съда разходите и разносните подлежат на възстановяване съгласно член 41 от Конвенцията, ако се установи, че те са действителни, необходими и разумни по отношение на сумите.

92. По отношение на конкретното дело Съдът отбелязва, че е констатирал нарушение на правото на сдружението жалбоподател съгласно чл. 1 от Протокол № 1, произтичащо от направеното спрямо него присъждане на прекомерни разноси от страна на ВАС в производството за възобновяване. Това нарушение е установено по отношение на разпореждането за разносните в полза на спечелилата страна и не се отнася до разносните, направени от сдружението жалбоподател във връзка със собственото му процесуално представителство. Поради това Съдът счита, че направените пред националния съд разходи и разноси не са свързани с установеното нарушение и че сдружението жалбоподател няма право на тях.

93. Той обаче счита, че е разумно да присъди на сдружението жалбоподател сумата от 1500 EUR за производството пред Съда, към които се добавя всеки данък, който може да бъде начислен върху тази сума. По отношение на искането за разходи за превод, Съдът отбелязва, че сдружението жалбоподател не е представило никакви придружаващи документи. Поради това той отхвърля искането, изложено в тази насока.

С. Лихва за забава

94. Съдът счита за целесъобразно лихвеният процент за забава да се основава на пределния лихвен процент на кредитиране на Европейската централна банка, към който следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата по чл. 1 от Протокол № 1 за допустима;
2. *Счита*, че е налице нарушение на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията;
3. *Счита*,
 - (а) че държавата ответник трябва да плати на сдружението жалбоподател в срок от три месеца от датата, на която решението става окончателно, в съответствие с чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, следните суми, които трябва да се конвертират във валутата на

държавата ответник по курса, приложим към датата на изплащане:

- (i) 3000 EUR (три хиляди евро), към които се добавя всеки данък, който може да бъде начислен във връзка с неимуществени вреди;
- (ii) 1500 EUR (хиляда и петстотин евро), към които се добавя всеки данък, който може да бъде начислен на сдружението жалбоподател по отношение на разходите и разноските;
- (b) че от изтичането на горепосочените три месеца до изплащането, върху горепосочените суми се дължи проста лихва при лихвен процент, равен на пределния лихвен процент на Европейската централна банка през периода на неизпълнение, към който се добавят три процентни пункта;

4. *Отхвърля* останалата част от иска на сдружението жалбоподател за справедливо удовлетворение.

Съставено на английски език и съобщено писмено на 15 декември 2020 г. съгласно член 77, параграфи 2 и 3 от Правилника на съда.

Илсе Фрейуирт
Заместник-секретар

Тим Ейке
Председател